סב: הדר פרק ששי עירובין

ורבי יוחנן אמר נהגו העם בר' אליעזר בן יעקב. במסכת מענית בפ' שלשה פרקים (דף כו:) מפרש דהלכה דרשינן בפרקא ומנהגא בפרקא לא דרשינן אבל אורווי מורינן ומ"ד נהגו אורווי נמי לא מורינן אבל אי עבדי לא מחינן ביידייהו ואע"ג דבכל דוכתא קיימא לן כר' יוחנן לגבי שמואל בהא קי"ל כשמואל דאמר הלכה אפילו בפירקא דרים לה דקי"ל הלכה כדברי המיקל בעירוב כדפסיק ריב"ל לעיל[1] וקי"ל כוותיה לגבי ר"י ואפי' כביעתא בכותחא משני ליה אביי ורב יוסף להא דרבא"י ורבא נמי מודה לאביי גבי עובדא דהמן בר ריפתא אי לא משום דבטלא תורת עירוב מאותו מבוי ואומר ר"י דאותן ישראלים הדרים יחידים בכרכים המוקפים חומה שיש להם מחיצות גמורות ולתוחיהן נעולות בלילה שרי לטלטל בכולה בשבת כיון דליכא ישראל אחר דאסר עליה[1]:

מהו לאורווי במקום רביה. אומר ר"י כל הני הוראות כגון שבא מעשה לפניו ומורה לעשות כן אבל אם שואלין לתלמיד הלכה כדברי מי יכול לומר כל מה שבדעתו ובלבד שלא יורה על מעשה שבא:

אפילו ביעתא בכותחא. מפרש בערוך [2] דלאו בפתם כיעים איירי דאותן אין גריכין היתר דאין לך עם הארץ שלא יעע שמותרות בחלב אלא בשטחו את התרנגולת ומלא בה ביצים גמורות שמיתר לאוכלן בחלב כדתניא בפ"ק דביצה (דף ו:) ואם תאמר אמאי מותר לאוכלן בחלב מ"מ מבילת אמאי מותר לאוכלן בחלב כמה דאמרינן אפי' כמוה אמאי מבילת אפילו לאורווי דאמרינן אפי' עדיות (פ"ה מ"ו) ותירץ דהלכות גדולות דגבי איסור נבילה לאורווי אתמירו אבל בנבר עוף בחלב דרבנן הקילו ואם תאמר אם כן מאי אפילו דקאמרינן אפילו ביעתא בכותחא דאטו מי פשיט היתר טפי משאר דברים הא פלוגתא היא דלמ"ד בשר עוף בחלב דאורייתא אפילו מידי דהוה אבילת נבילה ואומר ר"י דלהכי קאמר אפי' שאע"פ שכל העולם נוהגין בו היתר ובפ"ק דביצה (דף ו:) אמי פשיטא ליה להש"ס דשרייא גבי הא דאמר רב ביצה עם יציאתה נגמרה דקאמרינן למאי אילימא דשרי לאוכלה בחלב הא נמעי אמו אסורה והא תניא השוחט את התרנגולת בו' משמע דפשיטא ליה דלא הוה פליג רב ולפירוש רביו מס אמי שפיר שפי' דבנילת נבילה התמירו משום דנבילה דבר האסור הוא אבל בשר בחלב לא התמירו דכל חד וחד בלחי נפשיה שרי[1]:

בגון מגלת תענית. פירש בקונטרס דבתיבה ומנהגא אלין ימים דאסורין להתענות וא"ל לומר הכי דאפרושי מאיסורא שרי במקום רביה דאמרינן לקמן אין חכמה ואין תבונה כו' אלא בימים המותרים אייר אי שרי לאורווי וכי ההוא דמקמתן הוו אלא למספד בהון דמורי הי מייתיהו שרי ולפניו אסור ולאחריו מותר וזמנן שהיה מגלת תענית קאמרינן כי האידנא בטלה מגלת תענית כדפסיק בפ"ק דר"ה (דף יט:):

רב חסדא אורי בבפרי בשני דרב הונא. כדמפרש הקונטרס שלא היה שם מקומו של רב הונא וכפומבדיתא היתה מקומו ול"ל דתלמיד מבר דרב הונא הוה כמו רב המנונא דאורי בחרתא דאלרגז בשני דרב חסדא דמפרש בסמוך משום דתלמיד מבר דליה היה [3] אבל תלמיד גמור אין יכול להורות אפילו שלא במקום רביה דאמרינן בשני דרב הונא לא אורי רב המנונא בחרתא דאלרגז אע"פ שהיה מקומו של רב הונא בפומבדיתא ואפילו רחוק ממנו שלש פרסאות או אפילו עפי אסור ואינו חייב מיתה דפריך עלה מאותו תלמיד שנתחייב מיתה על שהורה ברחוק שלש פרסאות מר"א אבל אם לא נתחייב מיתה לא הוה קשיא מידי אפילו איכא איסורא במילתיה ורבינא דסר סכינא בבגד משמע שהיה רחוק הרבה מרב אשי והיה אסור שם אם היה תלמידו גמור כו' והא דאמרינן בפ"ק דסנהדרין (דף ה:) תנאות בריה דר' אמי איקלע [4] לאחרא דרש להו מותר לנתות חטין בפסח אמרו ליה לאו ר' אני דמן צור איכא הכא ותנא תלמיד לא יורה הלכה במקום רבו אע"כ רחוק ממנו שלש פרסאות כנגד מחנה ישראל צריך לומר דתלמיד מבר הוה ומש"ה חוץ לג' פרסאות שרי והא דאמרינן בפנאי אסור ואינו חייב מיתה כל חוץ שלש פרסאות חייב בפנאי כדמשמע באותו תלמיד שהורה לפני ר"א דאם היה חוץ שלש פרסאות בדין היה חייב מיתה ומסתמא נמי לא בפנאי ממש היה וכן בני אהרן מסתמא לא הורו בפני משה ממש ועיקר שיעור דגמרינן שלש פרסאות כנגד מחנה ישראל מבני אהרן גמרינן לה והתם חייבי מיתה הוו ואומר ר"י דווקא בדבר שנראה חידוש לשואל ואפילו ביעתא בכותחא ומגלת תענית כבי האי גוונא אייר ולא נקטיעהו אלא לאשמועינן דאפילו בהני שהתלמיד בעצמו יודע אסור לאורות אבל דבר שהשואל יודע שידוע מנהגו של דבר זה כגון נותן טעם לפגם וכיוצא בו דכשמורה לו היתר אין דומה לו דבר חידוש שרי ורבינא דסר סכינא בבגד כעין דבר חידוש הוא שנוטל שרירה כדאמרינן (חולין דף יח:) לא אמרו להרחות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם:

אמר מר חצירו של עכו"ם הרי הוא כדיר של בהמה והא אנן תנן הדר עם העכו"ם בחצר הרי זה אוסר עליו לא קשיא הא דאיתיה הא דליתיה ומאי קסבר אי קסבר דירה בלא בעלים שמה דירה אפי' עכו"ם נמי ניתסר ואי קסבר דירה בלא בעלים לא שמה דירה אפילו ישראל נמי לא ניתסר לעולם קסבר [1]דירה בלא בעלים לא שמה דירה וישראל דכי איתיה אסר כי ליתיה גזרו ביה רבנן עכו"ם דכי איתיה גזירה [2]שמא ילמד ממעשיו כי איתיה אסר כי ליתיה לא אסר וכי ליתיה לא אסר והתנן [3]המניח את ביתו והלך לו לשבות בעיר אחרת אחד נכרי ואחד ישראל אוסר דברי רבי מאיר [4]התם דאתי ביומיה אמר רב יהודה אמר שמואל [5]:הלכה כרבי אליעזר בן יעקב ורב הונא אמר מנהג כרבי אליעזר בן יעקב ור' יוחנן אמר נהגו העם כר' אליעזר בן יעקב א"ל אביי לרב יוסף קי"ל [6]משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי ואמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בן יעקב מהו לאורווי במקום רבו א"ל [7]:אפילו ביעתא בכותחא [8] בעו מיניה מרב חסדא כל שני דרב הונא ולא [9] אורי א"ל ר' יעקב בר אבא לאביי כגון מגלת תענית דכתיבא ומנחא מהו לאורווי באתריה דרביה א"ל הכי א"ר יוסף אפי' ביעתא בכותחא [10] בעו מיניה מרב חסדא כל שני דרב הונא [11] ולא אורי רב חסדא אורי בכפרי בשני דרב הונא רב

אמר מר הרי הוא כדיר של עכו"ם. דנכרי לא אסר מידי וכי דייר ישראל גביה קאמר ר' מאיר דישראל [12] אוסר על ביתו של עכו"ם אבל עכו"ם אינו אוסר על ביתו של ישראל והתנן כו': **הא דליתיה.** לעכו"ם לא אסר ואם יש שם ישראל אחר אוסר על ביתו של עכו"ם ואפי' ליתא לישראל:

[13] ה"ג **לעולם קסבר דירה בלא בעלים לאו שמה דירה וישראל דכי איתיה אסר.** משום דירה דדירת ישראל שמה דירה: **כי ליתיה גזרו רבנן.** משום כי איתיה אבל עכו"ם דאפילו כי איתיה לאו שמה דירה אלא משום שמא ילמד כו': **דאתי ביומיה.** שהלך למקום קרוב ויבא בו ביום ואי שרית להו קודם שיבא מטלטלי נמי אחר שיבא ולא מסקי אדעתייהו: ל"א[1] הכי גרסינן **ואם יש שם ישראל אחר.** שדר ישראל עם ישראל אחר בבית מ' הרי זה העכו"ם אוסר עליו דהכי שבת דדייר וריעא דקתני הרי הוא כדיר של בהמה בישראל הדר יחידי עמו דלא שבת דדייר ואמתא ר' אליעזר למימר עד שיהו דרין בשני בתים ומשום הכי מותבינן לר"מ וכיחידי לא אסר והתנן כו'. ואי אמאי לומר כן דהא משנינן הא דאתיה הא דליתיה וכיון דבלתיה מוקמינן לה כי יש שם ישראל אחר דר עם חבירו בבית מאי טעמא אסר עכו"ם ועוד דבתוספ' (פ"ב הט"ו) הכי גרסינן ואם יש שם ישראל אחר הרי זה אוסר מפני שהוא כחצירו ואי האי אוסר בעכו"ם קאמר מאי מפני שהוא כחצירו ועוד הא טעמא משום שמא ילמד הוא[1]: **סלכה.** דדרשינן לה בפירקא בריש: **מנהג.** בפירקא לא דרשינן אבל אורווי מורינן לה בגא ליאשאל[2]. ומאן דאמר נהגו אורווי נמי לא מורינן אבל אי עבדי לא מחינן ביידייהו: **קיימא לן.** בינמות פ' החולץ בסופיה (מט:) משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי כלומר במקומות מועטין מוחכר במשנה אבל נקי הוא דהלכה כמותו בכל מקום והכא אמר שמואל דהלכה כמותו ומשמע דפשיטא לן דהכי הילכתא: **מהו לאורווי.** תלמיד במקום רבו כיון דלא תליא בסברא ומילתא פשיטא הוא שרי או דילמא חולפא הוא: **ביעתא.** ביצה לאוכלה: **בכותח.** שיש בו מיעוטי דחלבא דמלמא פשיטא הוא: **כגי מיניה מרב חסדא.** אם מותר אם אסור ולנסותו היה מתכוין אם יורה במקום רבו: **ולא אורי.** בשני דרב הונא רביה: **כגון מגלת תעניה דבתיבא ומנחא.** אלו ימים אסורין להתענות. לכהי נקט מגלת תענית שלא היתה דבר הלכה כתובה בימיהן אפילו אות אחת חוץ ממגלת תענית ולהכי קרי לה מגלה: **בכפרי.** שם מקום. ולא היה מקומו של רב הונא ומקומו בפומבדיתא ושתיהן בבבל: מלמא

מסורת הש"ס

(1) ה"ג לעולם קסבר דירה בלא בעליס לאו שמה דירה וישראל דכי איתיה אסר. משוס דירה דדירת ישראל שמה דירה: כי ליתיה גזרו רבנן. משוס כי איתיה אבל עכו"ס דאפילו כי איתיה לאו שמה דירה אלא משוס שמא ילמד כו': דאתי ביומיה. שהלך למקום קרוב ויבא בו ביום ואי שרית להו קודם שיבא מטלטלי נמי אחר שיבא ולא מסקי אדעתייהו: ל"א הכי גרסינן ואם יש שם ישראל אחר. שדר ישראל עם ישראל אחר בבית מ' הרי זה העכו"ס אוסר עליו דהכי שבת דדייר וריעא דקתני הרי הוא כדיר של בהמה בישראל הדר יחידי עמו דלא שבת דדייר ואמתא ר' אליעזר למימר עד שיהו דרין בשני בתים ומשום הכי מותבינן לר"מ וכיחידי לא אסר והתנן כו'. ואי אמאי לומר כן דהא משנינן הא דאתיה הא דליתיה וכיון דבלתיה מוקמינן לה כי יש שם ישראל אחר דר עם חבירו בבית מאי טעמא אסר עכו"ס ועוד דבתוספ' (פ"ב הט"ו) הכי גרסינן ואם יש שם ישראל אחר הרי זה אוסר מפני שהוא כחצירו ואי האי אוסר בעכו"ס קאמר מאי מפני שהוא כחצירו ועוד הא טעמא משום שמא ילמד הוא[1]: סלכה. דדרשינן לה בפירקא בריש: מנהג. בפירקא לא דרשינן אבל אורווי מורינן לה בגא ליאשאל[2]. ומאן דאמר נהגו אורווי נמי לא מורינן אבל אי עבדי לא מחינן ביידייהו: קיימא לן. בינמות פ' החולץ בסופיה (מט:) משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי כלומר במקומות מועטין מוחכר במשנה אבל נקי הוא דהלכה כמותו בכל מקום והכא אמר שמואל דהלכה כמותו ומשמע דפשיטא לן דהכי הילכתא: מהו לאורווי. תלמיד במקום רבו כיון דלא תליא בסברא ומילתא פשיטא הוא שרי או דילמא חולפא הוא: ביעתא. ביצה לאוכלה: בכותח. שיש בו מיעוטי דחלבא דמלמא פשיטא הוא: כגי מיניה מרב חסדא. אם מותר אם אסור ולנסותו היה מתכוין אם יורה במקום רבו: ולא אורי. בשני דרב הונא רביה: כגון מגלת תעניה דבתיבא ומנחא. אלו ימים אסורין להתענות. לכהי נקט מגלת תענית שלא היתה דבר הלכה כתובה בימיהן אפילו אות אחת חוץ ממגלת תענית ולהכי קרי לה מגלה: בכפרי. שם מקום. ולא היה מקומו של רב הונא ומקומו בפומבדיתא ושתיהן בבבל: מלמא

(2) [נעיל ע"ל כ"מ עח.], (3) [נעיל מז. לקמן פו.], (4) [עי' תוספות בכורות כג: ד"ה משמת], (5) יומות מט: ע. [ניסן מז. בכורות כג:], (6) [מתוכות ס:], (7) [מחר לע"ל], (8) [ע"ב ל"ל], (9) [מלמ' תענית כו:], (10) [דף מו.], (11) [לקמן מג:], (12) [ובכן מתמן], (13) [ועי"ע תוספות ביצה דף ו: ד"ה כיליס], (14) [לפניו הגי' לאחר].

הגהות הב"ח

(א) גמ' כיעתא בכותחא בעי מיניס מרב חסדא וכו': (ב) שם ולא אורי לי אמר ליה וכו': (ג) שם בכותחא בעי מיניס מרב חסדא וכו': (ד) שם ולא אורי לי רב חסדא: (ה) ר"ש ד"ה אמר מר וכו' דישראל הוא דאוסר על ביתו: (ו) ד"ה ה"ג וכו' דישראל ד"ה כי ליתיה הכל ליטור אחד: (ז) תוס' סד"ה וכיי יוחנן וכו' ישראל אחר לאסר עליה תוספתא שנ"ן ואפי' הרבה בעלי בתים דרים בבית אחד אינם אוסרים זע"ז אא"כ דרים בשני בתים הס"ד וכ"ב ועיין בלאשרי ועיין בתוספו' דף עד בד"ה מבוי שלהו:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ר"ח אורי וכו'. אבל תלמיד גמור. עי' נס' בני מיים בלקוטים שבסוף הספר:

רב נימים גאון

אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בן יעקב. ורב הונא אמר מנהג כר' אליעזר בן יעקב. ור' יוחנן אמר נהגו העם כר' אליעזר בן יעקב. ובמס' תענויות בפרק בשלשה פרקים פירשוה מאן דאמר הלכה דרשינן לה בפירקא, ומאן דאמר מנהג לא דרשינן כי אתו לקמן מורינן להו, ומאן דאמר נהגו אפילו אורווי נמי לא מורינן להו ואי עבוד לא מהדרינן להו. אמר ליה ביעתא בכותחא בעי מיניה מרב חסדא בשניה דרב הונא ולא אורי ליה. בספתים בפרק ואלו עוברין בספח גרסי כי כותח הבבלי יש בו קומיתא דאומא, ומילחא ונסיובי. והביצה מותרת לאכלה בחלב שאינה בכלל בשר, ואפילו אם שחט עופות ומצא בתוכן ביצים מותרות לאכלן בחלב. ובלבד שתהא הביצה גמורה. כמו שאמרו השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותר לאכלן בחלב. ונמנע רב חסדא בימי רב הונא מלהורות אפי' הביצה בחלב שהיתר גמור הוא לאכלה.

עין משפט נר מצוה

ה א ב מי' ס"ד מהל' עירובין הלכה יג סמג עשין ג טור ש"ע ס"מ סימן שפ"ח ס"ח:
ו ג מי' פ"ב שם הלכה ע סמג שם טוש"ע ס"מ סימן שפב סעיף ח:
ז ד מי' פ"ה מהלכות ת"ת הלכה כ סמג עשין יג טור ש"ע י"ד סימן רמב ס"ד [וכנרא לעלם שבועות ס"ו דף שנו: וכפ"ו שם דף שיז.]

מוסף רש"י

אחד נכרי ואחד ישראל אוסר. דדירה בלא בעלים שמה דירה (לקמן פו.). קב ונקי. קב מדה קטנה, כלומר במקומות מועטים הוא מזכר במשנה לא בכריתת, ונקי בכל מקום שמזכר הלכה כמותו (יבמות מט: וכנרי"ז בכורות כג.) לא: לא לימד הרבה כמאר מנריו אלא מה שלומר בכיתו המדרש נקי הוא, שהלכה כמותו לעולם (גיטין מז.).

רבינו חננאל

אוקימנא בזמן דליכא ההוא גוי בחצר, ולא חיישינן דלמא אתי, ואי במקום קרוב הוא דיכול למיתא ביומיה, חיישינן ולא שרי ר' מאיר. ר' אליעזר בן יעקב אומר לעולם אינו אוסר עד שיהיו שני ישראלים אוסרין זה על זה. תנא א) אבסנאי לעולם אינו אוסר. אמר רב יהודי אמר שמואל הלכה כר' אליעזר בן יעקב. רב הונא אמר מנהג כר' אליעזר בן יעקב, ר' יוחנן אמר נהגו העם כר' אליעזר בן יעקב. אמר ליה אביי לרב יוסף כיון דאמר הלכה כר' אליעזר בן יעקב, וקיימא לן משנת ר' אליעזר קב ונקי, כלומר מעט ומנוקה ואין צריך לנפותו ולנקותו. מהו לאורווי קמיה רביה. א"ל ביעתא בכותחא בעי מינה דרב חסדא בשני דרב הונא רביה. פי' השותה תרנגלת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאוכלן בכותח שיש בו ניסיובי דחלבא דלאו בבשר הן, או דלמא בבשר הן ואסיר, ולא פשיט לי, כלומר אסור להורות אפי' כמו זה הדבר שהוא ברור בפני רבו.

א) כיומלמי בפיקולין הל' כ' וע"ש לפת תנא תני לאסור לאחר ל' יום ע"ש היטב.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com